

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2017

SLOVAKIAN

HIGHER LEVEL

Thursday, 8 June

09:30 - 12:30

SLOVENSKÝ JAZYK

Celkové hodnotenie (100 bodov)

Prečítajte si pozorne celý text a odpovedajte na otázky vo všetkých troch častiach. Odpovede napíšte po slovensky vlastnými slovami na základe predloženého textu.

Obrana čumenia z okna

1. Divoko modrá obloha obteká červenú strechu susedného domu. Vietor sa pohráva s bielizňou vyvesenou na dvore. Cez okno sledujem z postele nadúvajúcu sa plachtu. V myšlienkach ma preniesie do detstva: v malom korábe splavujem búrlivé vody južných morí.
2. Iný obrázok. Kabína lietadla. V extáze, že som vychytila sedadlo pri okienku, veľkodušne prehliadam, že ma akési dieťa kope do chrbta a tiež, že mi krídlo zakrýva 80 percent výhľadu. Nos pričapený na sklo, oči blúdia po oblačnej krajine, slnko predvádza všetky odtiene pomarančovej.
3. Po chvíľke sústredenej pozornosti mi na pozadí celej tejto parády myšlienky uletia do sveta, ktorý som nechala 5 000 metrov pod sebou. Moja myseľ sa prehŕňa v udalostiach posledných dní...
4. Čumenie z okna je historicky nedocenená záležitosť. V našej spoločnosti zameranej na výkon je synonymom straty času, ktorý sme mohli venovať systematickému plneniu úloh. Anglický filozof Alain de Botton sa mu však na svojom blogu pokúša vrátiť lesk. Chce túto moralistami, učiteľmi, rodičmi či zamestnávateľmi zaznávanú aktivitu vrátiť na miesto, ktoré jej patrí.
5. Nechodíme po svete a nerozhlasujeme medzi ľuďmi: Ach, to bol skvelý deň a vrcholným zážitkom bolo, ako som sa schutil vynadávať z okna! No možno je to práve to, o čom by sme mali hovoriť. Pretože hlavným dôvodom, prečo s podopretou bradou opierame čelá o sklenené tabule, nie je snaha zistiť, čo sa deje vonku.
6. Hlavným dôvodom je snaha zamerať našu pozornosť dovnútra, do neznámych zákutí mysle. Až keď odvrátíme sústredenú pozornosť od našich problémov či dôležitých rozhodnutí a roztržito civíme na susedovu sušiacu sa bielizeň alebo na nádhernú kulisu oblakov, až vtedy kradmo vylezú zo svojej skrýše. A tak nám civenie z okna na svet bezpečne oddelený sklenenou hranicou ponúka priestor zahliadnúť kútkom oka nepoznané časti nášho ja.
7. Potenciál snívania za bieleho dňa hojne využívajú spisovatelia. Vášnivou pozeračkou z okna je Alice Monroe, držiteľka Nobelovej ceny za literatúru, ale aj spisovateľ Andrew Blakman. „Aby som dokázal kvalitne písať, potrebujem tráviť menej času písaním a viac času čumením z okna,“ konštatuje na svojej stránke. „Keď sa príliš sústredím na prácu, vydám zo seba prózu, ktorá je síce funkčná, ale nemá v sebe nečakaný vzťah a krásu.“ Myšlienku rozvíja aj spisovateľ Martin Amis v interview pre cooreads: „Práca je čokoľvek, čo robím zavretý vo svojej pracovni, aj keby som len hádzal šípku do terča. Je to snaha o komunikáciu s vedomou myslou v nádeji, že sa pridá aj tá nevedomá a odrobí svoj diel.“
8. Nemali by sme sa báť dať si pauzu. Jonathan Schooler a Benjamin Baird z Kalifornskej univerzity zadali študentom nasledujúci test kreativity. V určenom čase mali nájsť čo najviac nápadov na

netradičné využitie troch predmetov: špáradla, tehly a vešiaka na šaty. Počas dvanástminútovej prestávky jedna skupina študentov odpočívala v tichej miestnosti, druhá absolvovala náročný pamäťový test a tretiu zamestnali jednoduchou činnosťou, ktorá umožňovala blúdenie myšlienok. Po pauze sa opäť vrátili k vymýšľaniu. Výsledkom bolo, že tretia skupina priniesla v druhom kole o 41 % viac nápadov ako ostatní. „Mylne predpokladáme, že problém najlepšie zvládneme vedomým sústredením, keď na ňom pracujeme. Väčšinou to tak nefunguje. Keď riešite zložitejší problém, potrebujete pauzu, aby si myseľ problém spracovala sama,“ tvrdí Schooler.

9. Sledovanie vonkajšieho sveta z okna je jednoduchá aktivita, ktorá zaberie presne toľko našej pozornosti, aby nás zamestnala, a zároveň ponecháva dostatočne voľnú mentálnu kapacitu, aby sme sa zasnivali a stretli so svojimi myšlienkami. Na to sú dobré aj iné jednoduché aktivity. Pingpongové stoly sú napríklad povinnou výbavou vstupnej haly takmer každého start-upu v Silicon Valley¹. A nejde len o ľudí v špecifických profesiách. Spomeňte si, koľkokrát ste našli riešenie na problém pri umývaní zubov alebo na prechádzke so psom.

10. Takto sa nechávame unášať oveľa častejšie, než by sme tušili. Podľa štúdie harvardských psychológov Daniela Gilberta a Matthewa Killingswortha ľudia presnávajú až 47 % bdeleného času. Sme zasnívané tvory a nie je nám to na škodu. Skúsme si preto pri povinnostiach naplánovať aj zasnívané hľadanie z okna. Ako akt rebélie voči nadmernému tlaku otvorme dvere zdánlivo neužitočným odbočkám, a tým aj nepoznanej múdrosti, ktorá sa skrýva v našich hĺbinách. Pozorujme oblaky, rieku či rušnú križovatku a nechajme svoje myšlienky letieť. Niekam nás zanesú.

Sandra Tordová: Nota bene 03/2016

ČASŤ I:

(30 bodov)

1. Vysvetlite vlastnými slovami výrazy:

(5 × 1 bod)

- a) búrlivé vody (odsek 1)
- b) myseľ sa prehŕňa (odsek 3)
- c) vrátiť lesk (odsek 4)
- d) zahliadnuť kútikom oka (odsek 6)
- e) akt rebélie (odsek 10)

2. Na základe textu vysvetlite, čo považuje autorka článku za „snívanie za bieleho dňa“.

(5 bodov)

3. Objasnite, prečo sú napríklad „pingpongové stoly povinnou výbavou vstupnej haly takmer každého start-upu v Silicon Valley“?

(5 bodov)

¹ Silicon Valley je oblasť v severnej Kalifornii s najvyššou koncentráciou IT priemyslu na svete.

4. Ako fenomén spoločnosti zameranej na výkony ovplyvňuje náš súkromný život podľa vás a podľa textu? (5 bodov)
5. Vysvetlite na základe textu a podľa vás, ako funguje komunikácia medzi vedomou a nevedomou myslou u človeka? (5 bodov)
6. Uvažujte o tom, čo viac ako prózu hľadá spisovateľ, keď hovorí: „Keď sa príliš susedím na prácu, vydám zo seba prózu, ktorá je síce funkčná, ale nemá v sebe nečakaný vzhľad a krásu.“ (5 bodov)

ČASŤ II

(30 bodov)

Napíšte **komentár** (najmenej 100 slov) na tému:

„Nechodíme po svete a nerozhlasujeme medzi ľuďmi: Ach, to bol skvelý deň a vrcholným zážitkom bolo, ako som sa schutil vynadával z okna! No možno je to práve to, o čom by sme mali hovoriť.“

ČASŤ III

(40 bodov)

Napíšte **esej** (asi 300 slov) na jednu z dvoch nasledovných tém:

1. **téma:**

Sme zasnívané tvory a nie je nám to na škodu

alebo

2. **téma:**

„Môj názor je rovnako dobrý ako tvoj a všetky názory by mali mať rovnakú hodnotu.“
Premietni tento pohľad do kontextu súčasného sveta a najmä na používanie sociálnych sietí.